

Ціннісно-мотиваційний компонент передбачає сукупність мотивів дидактичної діяльності, ціннісних орієнтацій, переконань, усвідомлення необхідності професійного вдосконалення. Цей компонент характеризує активність учителя у дидактичній діяльності, бажання і здатність відмовлятися від стереотипів, критичність і гнучкість педагогічного мислення.

Когнітивний компонент передбачає володіння вчителем системними глибокими знаннями теоретичної і практичної специфіки дидактичного процесу, володіння інформацією про інноваційні форми та методи навчання.

Діяльнісно-творчий компонент характеризує рівень володіння дидактичними вміннями: управляти самостійною пізнавальною діяльністю учнів; доносити учням зміст навчального матеріалу з урахуванням вікових особливостей; навчати школярів оволодівати методами самостійної пізнавальної діяльності; застосовувати різні комбінації засобів та прийомів навчання тощо.

Аналітико-рефлексивний компонент передбачає здатність учителя до аналізу дидактичної діяльності, до порівняння очікуваних та реально досягнутих результатів. Цей компонент пов'язаний із узагальненням і оцінкою власного досвіду та рівня успішності учнів, з'ясуванням причин невдач та труднощів у дидактичному процесі.

Осмислення сутності та змісту означених компонентів дозволяє зробити висновок, що дидактична культура вчителя базується на дидактичних здібностях особистості, сучасному педагогічному мисленні і є важливою умовою ефективної професійної діяльності.

Література

1. Гриньов В. Й. Формування дидактичної культури майбутнього вчителя: автореф. дис. ...к. пед. н.: 13.00.04 / В. Й. Гриньов; Харківський державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди. – Харків, 2003. – 20 с.
2. Синчишина О. А. Сутність і зміст дидактичної культури викладача вищого навчального закладу / О. А. Синчишина // Педагогічний дискурс: зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 11. – С. 285- 289.

ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ В УЧНІВ 3 - 4 КЛАСІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ

Крамаренко А.М., д-р пед. наук, професор;
Буракова О.О., студентка-магістрантка ФППОМ;
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Ціннісне ставлення до природи виховується в учнів протягом усього терміну навчання в школі. Воно проявляється в розумінні самоцінності природи, почутті особистої причетності до збереження природних багатств, відповідальності за них, здатності особистості гармонійно співіснувати з природою.

Молодший шкільний вік є сензитивним до освоєння цінностей суспільства, до суб'єктно-непрагматичної взаємодії з природою, оскільки учні початкових

класів характеризуються емоційною чутливістю до проблем навколишнього середовища, синкретичністю сприйняття світу, художнім його освоєнням. Цьому в значній мірі сприяє як власне навчальний процес, так і позакласна робота [2].

Утім, аналіз практики виховання ціннісного ставлення до природи в учнів початкової школи свідчить, що по її закінченні частина дітей недостатньо усвідомлює значимість природи, має нестійкі переконання щодо її збереження, природоохоронні мотиви та вміння виявляються в них несформованими. Серед причин – недостатня увага до позакласної роботи, перш за все, в третій – четвертих класах, коли мають активно укріплюватись природоохоронні мотиви, формуватись відповідна адекватна поведінка, вміння долати імпульсивну поведінку, діяти самостійно тощо [1]. Натомість ціннісне ставлення до природи в молодших школярів формується, як правило, ситуативно, безсистемно, без цілеспрямованого використання можливостей позакласної роботи, хоча на уроках діти чимало читають про природу, пишуть про неї твори, але нерідко продовження такої діяльності не відбувається в позакласній роботі.

Значною мірою досліджена проблема формування в молодших школярів естетичного (Ф. Вольвач, М. Дробноход, О. Зирянова, В. Мясцова, В. Сухомлинський, І. Ярита), морального (С. Івашенко, С. Карпєєв, О. Пєхота, Л. Симонова, Г. Шевченко), позитивного емоційного (В. Зотов, І. Цвєткова) і усвідомленого відношення до природи (О. Винокурова, О. Яковлева).

Технологія виховання ціннісного ставлення молодших школярів до природи уможливлена дотриманням ряду педагогічних умов, головними серед яких ми визначаємо такі:

- врахування особистісного досвіду ціннісного ставлення до природи вчителя й учнів, актуалізація на його основі потреб, мотивів і цілей взаємодії молодших школярів із природою;
- керування операціями пошуку ціннісних об'єктів і явищ природи учнями, їхньої оцінки, вибору й проєкції в поведінці й творчості, розширення суб'єктних функцій молодших школярів;
- інтеграція природничо-наукового й художнього змісту вивчення природи учнями на основі їх чуттєвого досвіду;
- вивчення й застосування учнями творів мистецтва на основі відображеного у них позитивного, суб'єктного, непрагматичного відношення до природи;
- готовність учителів та батьків до застосування позакласної роботи в процесі виховання ціннісного ставлення до природи в молодших школярів.

Відповідно до виокремлених педагогічних умов з метою виконання поставлених завдань спроектовано технологію виховання ціннісного ставлення до природи в учнів 3-4 класів у позакласній роботі, відповідно до якої учні послідовно проходять три етапи роботи:

- корекція емоційно-ціннісних установок на взаємодію з природою;
- розвиток пізнавальних можливостей та пошукового інтересу, збагачення інтелектуальної сфери знаннями дієво-практичного характеру;

- реалізація системи природоохоронних дій.

Емоційно-ціннісний етап передбачає реалізацію мотиваційного та операційного компоненту технології та розширення мотиваційного поля школярів і збагачення особистісного досвіду у спілкуванні з природою. У зміст даного етапу включено корекцію емоційно-ціннісних установок молодших школярів на активну взаємодію з природою.

Інтелектуальний етап передбачав реалізацію змістовного та інструментального компонентів та підвищення рівня екологічної компетентності молодших школярів, розвиток здатності молодших школярів використовувати засвоєні знання у конкретних навчальних ситуаціях. На цьому етапі відбувалося формування у молодших школярів екологічної поінформованості; збагачення інтелектуальної сфери дієво-практичними знаннями про природу і взаємозв'язки у системі "природа-людина-суспільство" дієво-практичного характеру.

Дієво-практичний етап передбачав реалізацію результативного компоненту та включав актуалізацію контактів молодших школярів зі світом природи та екологічної активності молодших школярів. Основна увага зосереджувалась на розвитку в молодших школярів здатності активно захищати, оберігати та відтворювати навколишнє середовище.

У процесі експериментальної роботи було розроблено та апробовано усі теми проектів кожного блоку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барліт О. О. Аксиологічні засади ставлення школярів до природи у вітчизняній педагогічній теорії та практиці (кінець ХІХ – початок ХХ століття) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 "Загальна педагогіка та історія педагогіки" / О. О. Барліт. – Кіровоград, 2009. – 23 с.
2. Пустовіт Г. Формування особистісного ставлення учнів до природи у психолого-педагогічному контексті / Пустовіт Г. // Рідна школа. – 2006. – № 2. – С. 3 – 6.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГО ОРІЄНТОВАНОЇ ООБИСТОСТІ

Крамаренко А.М., д-р пед. наук, професор;
Бучакчійська В.В., студентка-магістрантка ФППОМ;
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна

Екологічна етика має головні функції: руйнівну і творчу. Перша спрямована на те, щоб зруйнувати споживацько-утилітарні стереотипи відносин людини з природою, численні антропоцентричні міфи, відмовитися від марнотратних і негуманних способів природокористування. Творчі функції екологічної етики спрямовані на вироблення нового, екологічного світогляду, що дозволяє успішно співіснувати людині і природі [2].